

NIEUWSBRIEF STICHTING 'DE GRIEPOVOGEL'

Correspondentieadressen: Bovenweg 32, 8422DH Nijeberkoop en info@stichtingdegriepvogel.nl

Nummer 11/januari 2013

Nieuwsbrieven van de Stichting 'De Griepvogel' beogen geïnteresseerden te informeren over wetenswaardigheden in het licht van het doel van de stichting en over onder handen zijnde initiatieven respectievelijk projecten.

Ik stel het op prijs dat er naar hartenlust op de inhoud wordt gereageerd en er bestaat geen enkel bezwaar tegen dat de nieuwsbrieven ook worden doorgestuurd aan andere (potentieel) geïnteresseerden.

Frans Wuijts

ENKELE BERICHTEN

Fondsenwerving

- Voor de herplaatsing van de gevelsteen van de oude gymzaal naar de nieuwe Multi Functionele Accommodatie in Oldeberkoop is het eerste bedrag binnen van een fonds: € 500,- is toegezegd door de P.W. Franssen's Friesche Stichting. Verdere aanvragen zijn nog in behandeling, zoals bij de Stichting Woudsend Anno 1816, de Stichting Dioraphte, het Prins Bernard Cultuurfonds Fryslân, de M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting en de Stichting Lammert Brouwer Fonds.
- Voor het project 'Dicht bij mij' van beeldend kunstenaar Liduin van Noord is € 1.000,- geschonken door de Kattendijke/Drucker Stichting.

MIJMERINGEN OVER DE LINDEBOOM

Zoals u als trouwe lezer van deze nieuwsbrief inmiddels 'weet', woonde vroeger en woont ook vandaag de dag nog steeds - onzichtbaar voor onze ogen - de griepvogel in Stellingwerf in een lindeboom met zijn zachtgroene hartvormige bladeren.

Deze griepvogel of griffioen met het bovenlijf van een adelaar en het onderlijf van een leeuw, slaapt een maand in de lindeboom. Hij verlaat deze niet iedere nacht, maar slechts op de eerste vrijdag van de maand en....wanneer er iets bijzonders aan de hand is. Dan slaat hij zijn machtige vleugels uit en vliegt over heel Stellingwerf. Er ontgaat hem niets. Van noord naar zuid en van oost naar west spiedt hij met zijn scherpe ogen

naar onrecht en onraad. Ik neem in mijn mijmeringen maar even aan dat dit waar is.

De lindeboom is vanouds de boom van liefde en recht. Daarom werden er in deze streken in vroeger tijden bij lindebomen volksvergaderingen gehouden en werd er recht gesproken. Bij iedere bijeenkomst of zitting – eeuwen geleden deed men dat in de buitenlucht en kwamen honderden nieuwsgierigen kijken – vloog de griepvogel boven de dingplaats waar werd vergaderd of recht werd gesproken. Deze plek lag iets hoger dan de omgeving. Daaruit is onze 'rechtbank' ontstaan (vergelijk de 'zandbank' die we in zee kennen).

Vervolgblad nieuwsbrief Stichting 'De Grijpvogel'

De gerechtslinde is de boom waaronder al bij de Germanen rechtspraak plaats vond. De boom was meestal centraal in de woonkern gelegen en werd hier speciaal voor aangeplant. Bij de Germanen was de linde gewijd aan Freya, de godin van liefde, gerechtigheid, huiselijk geluk en vruchtbaarheid. Daarom werd de linde bij de Germanen de rechts- of dingboom (judicium sub tilia) genoemd. In haar schaduw werd het recht gesproken, vonnissen geveld en vergaderd. Dit gebruik kunnen we nog tot in de Middeleeuwen terugvinden.

Waarom verliet de grijpvogel nu juist op vrijdag de lindeboom, de boom van liefde en recht? Ik laat even mijn gedachten de vrije loop. Vrijdag is in het Frans 'vendredi' = Venusdag. En in onze streken denkt men dat de vrijdag naar Freya is genoemd.

Freya wordt wel beschouwd als de Noord-Europese 'tegenhangster' van Venus, de Romeinse godin van de liefde. En dus ligt de vrijdag voor de hand, niet waar?

Voor o.a. de oude Babyloniërs, Grieken en Romeinen bestonden er in hun tijd nog zeven planeten: Zon, Maan, Mars, Mercurius, Jupiter, Venus en Saturnus. Hieruit zijn de namen van onze weekdays gevormd:

Zon	: zondag – Sonntag – Sunday
Maan	: maandag – Montag – Monday – Lundi
Mars	: dinsdag – Mardi – Tuesday – Tiisdei (Tiwaz = Mars)
Mercurius	: woensdag – Mercredi – Mercoledì – Miércoles (Wodansdag – Wednesday)
Jupiter	: donderdag – Jeudi – Giovedì – Jueves (Donarsdag – Donnerstag)
Venus	: vrijdag – Vendredi – Venerdì – Viernes (Freyasdag – Freitag)
Saturnus	: zaterdag – Saturday

Onze vroege voorvaders spraken recht tijdens het 'ding.' Het 'ding' was de vergadering van alle belangrijke vrije mannen binnen een dorpsgemeenschap. Het woord 'ding' klinkt nog altijd door in onze 'dinsdag' of in 'kort geding' en 'in het geding zijn'. Het woord is verbonden met 'Tyr', de Germaanse god van de oorlog. Tyr speelde ook een rol bij het handhaven van het recht. Misschien vonden op dingplaatsen wel tweegevechten plaats, waarbij de oorlogsgod als opperrechter optrad. Het waren immers de goden die zorgden voor de juiste afloop van de strijd. Met wortels in de grond en takken in de lucht verenigt de lindeboom het aardse en het hemelse. Zo is de adelaar de koning van de lucht/hemel en de leeuw koning van de aarde. Ook de griffioen verenigt hemel en aarde in zich. De Germanen brachten daarom offers aan hun goden bij heilige bomen. Maar 'de boom' was bij uitstek ook een plaats van samenkomst, overleg en onderhandeling. Hieruit groeide de traditie van het rechtspreken onder de boom. In een aantal plaatsen zijn 'gerechtslindes' tot in de negentiende eeuw in gebruik gebleven.

Dingplaats Markelo met drie lindes, de gericht- of dingbomen en een afgebakende, omheinde ruimte, waarbinnen recht gesproken werd. Belangstellenden verzamelden zich rondom de omheining. De rechter zat op zijn rechterstoel onder de lindebomen met zijn schild, gehangen aan de boom achter hem.

PARELS IN DE KROON

De kroon in het huidige gemeentewapen van Ooststellingwerf heeft twee parels. Eerder is al genoemd dat de Fryske Rie foar Heraldyk meende (en nog meent?) dat dit gemeentewapen een grietenijkroon twee trossen van drie parels verdient te dragen. De betekenis van dergelijke trossen van drie parels is me nog niet duidelijk. Wellicht ontstaat die in de komende tijd nog.

De parel heeft in de geschiedenis in vele culturen symbolische waarde. Vanwege haar ronde vorm en haar ondoorgroendelijke glans, haar hardheid en onslitbaarheid en ook vanwege de omstandigheid dat de parel in de verborgen duisternis van de oester schuilt, geldt zij in verschillende culturen als symbool van de eeuwigheid; en verder:

- van de schoonheid van de geest, de wijsheid (Azië);
- van onsterfelijkheid (China en India);
- van de zon;
- van uiterlijke en innerlijke rijkdom;
- van de liefde (oude Grieken);
- van het ongebooren kind en van het licht dat in de duisternis schijnt;
- van Christus (bij de Christenen);
- en van tranen.

Toekenning van het aantal parels in een kroon vraagt door deze hoge symbolische waarden wellicht een speciale zorgvuldigheid en precisie. Voor wie deze symboliek echter geen betekenis heeft, maakt het aantal parels waarschijnlijk weinig uit. Vanuit die invalshoek mag men best parels slechts als versierselen beschouwen, zoals dit in het gewone dagelijkse leven meestal vaak wordt beschouwd. In de zogenaamde 'rangkronen' neemt het aantal parels toe naarmate de rang hoger is. Voor Nederland ziet dit er bijvoorbeeld als volgt uit:

Bij kronen in gemeentewapens zie je een meer ongeordend en schijnbaar willekeurig gebruik van het aantal en de configuratie van parels. De één vindt dat geen enkel bezwaar; de ander (bijvoorbeeld de Fryske Rie foar Heraldyk) wil er juist meer ordening in.

Zo heeft bijvoorbeeld de kroon op het wapen van de gemeente Sluis (ca. 24.000 inwoners) in Zeeland maar liefst 19 parels, de gemeente Westland heeft 17 parels,

Vervolgblad nieuwsbrief Stichting 'De Grijpvogel'

de gemeente Den Haag heeft 13 parels, de gemeente Pijnacker-Nootdorp heeft 11 parels, de gemeente Lansingerland (ca. 55.000 inwoners) heeft 8 parels, de gemeente Bunschoten heeft 5 parelsde gemeente Ooststellingwerf (ca. 26.000 inwoners) moet het dus, zoals zo vele andere gemeenten, met twee parels doen. Het aantal parels is in elk geval niet gekozen naar rato van het aantal inwoners. Over de kroon van het wapen van de gemeente Bunschoten wordt het volgende gezegd:

'De kroon op het wapen heeft vijf parels terwijl het gebruikelijk is dat wapens van gemeenten (en ook van waterschappen) een kroon hebben met drie bladeren met daartussen twee parels. Het wapen van Bunschoten is daarmee uniek want geen enkele gemeente in Nederland heeft op dit moment een dergelijke kroon. Het ongebruikelijke van de kroon geeft tevens aan dat de kroon is opgenomen als versiering en geen betekenis heeft'. Bron: A. ter Beek, Bun Historeal 1991 nr.4

Niemand zal de illusie hebben dat er ooit een strak geordend 'systeem' zal komen voor kronen met hun 'parelversierselen'. En misschien is dat maar goed ook ter voorkoming van strijd; om wat eigenlijk?

ENKELE GEDACHTEN OVER 'OORDELEN' ('Oordeelt rechtvaardig, Gij mensenkinderen')

De Griekse filosoof Aristoteles nam tot duidelijk filosofisch uitgangspunt, dat *de mens van nature streeft naar kennis en dat dit streven tot uitdrukking komt in het stellen van vragen*. De vraag die onmiddellijk in iemand kan opkomen, is of dit uitgangspunt correct is. Het interessante van deze vraag is dat deze meteen een bevestiging geeft van Aristoteles' uitgangspunt.

Nader bezien stuit de mens, indien hij zich bewust is van zichzelf en zijn situatie, eigenlijk steeds opnieuw op de volgende twee basisvragen:

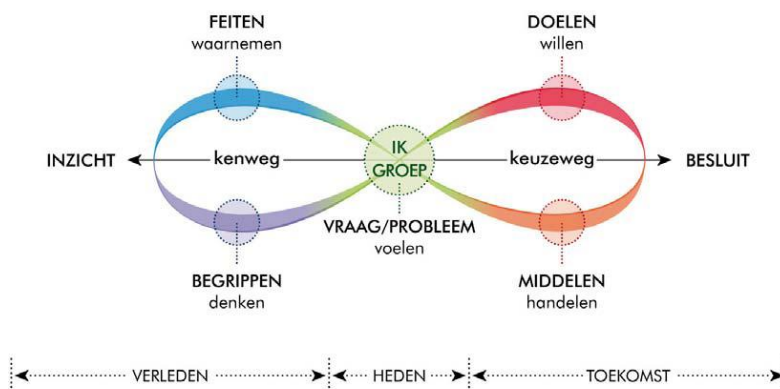
Dit zijn twee wezenlijk verschillende vragen. De ene is een kennisvraag van de onderzoekende mens die de wereld wil begrijpen. De andere is een keuzevraag van de ondernemende mens die de wereld wil veranderen. De beide vragen vormen de start voor respectievelijk een proces van oordelen en een proces van beslissen. Een

Vervolgblad nieuwsbrief Stichting 'De Grijpvogel'

proces van oordelen leidt tot een inzicht in de situatie. Aan het einde van het proces van beslissen verschijnt een besluit op basis van een beoogde toekomstvoorstelling.

In schema:

Het proces van oordeelsvorming kan worden beschouwd als een voortdurend heen en weer pendelen tussen de polariteiten van

- de 'kenweg' en 'keuzeweg';
- feiten (waarnemen) en begrippen/ideeën (denken);
- doelen (willen) en wegen/middelen (handelen);
- inzichten en besluiten.

Zoals in het model is te zien, is de kenweg de weg die via waarnemen en denken leidt tot inzicht. Het is de 'weg naar binnen'. De keuzeweg daarentegen is de weg die via het willen en handelen leidt tot een besluit: de 'weg naar buiten'.

De start ligt bij vragen of problemen die zich kunnen voordoen, zoals 'Wat is er hier aan de hand?' of 'Waarom is de hemel blauw?' (vragen voor de kenweg, vragen om inzicht) en 'Wat wil ik?' respectievelijk 'Hoe lossen we de financiële crisis op?' (vragen voor de keuzeweg, vragen om oplossingen/besluiten).

De ene is een kenvraag van de onderzoekende mens die de wereld wil begrijpen. De andere is een keuzevraag van de ondernemende mens die de wereld wil veranderen. Aan het einde van de kenweg verschijnt een kenoordeel, een inzicht in de situatie. Aan het einde van de keuzeweg verschijnt een keuzeoordeel, een besluit op basis van een beoogde toekomstvoorstelling.

Oordeelsvorming speelt zich voor ons vrijwel elk moment van de dag af. Er wordt continu een beroep op ons gedaan om te begrijpen en te handelen. Schieten we te snel in de handeling dan kunnen we de plank misslaan door ontbrekend inzicht. Blijven we te lang hangen in het zoeken naar de punten en komma's dan komt er niks uit onze handen.

(O.a. ontleend aan het proefschrift van dr. A.H. Bos, *Oordeelsvorming in groepen*, Veenman, Wageningen, 1974 en aan tekst van filosoof Jaap van Rijswijk).

Een nieuw oordeelsvormingsproces doet zich voor indien kenoordeel en keuzeoordeel in samenhang moeten voldoen aan bijvoorbeeld 'de deugd van rechtvaardigheid', zoals in de gemeentelijke spreuk: 'Oordeelt rechtvaardig, Gij Mensenkinderen'. Daarover een volgende keer mogelijk meer.